

Arhivi, glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije. Ljubljana, I/1978 do X/1987.

Desetletnica izhajanja osrednje arhivistične revije ponuja priložnost, da se ozremo na vsebino nad 1300 strani obsegajočih desetih zvezkov Arhivov. Od ugotovitve pred skoraj dvema desetletjema, da »na lastno znanstveno glasilo arhivov v Sloveniji ni misliti« (Arhivi v Sloveniji, Ljubljana 1970, str. 29) je to res lep razvoj. Še več: poleg Arhivov izhajajo od leta 1978 tudi *Sodobni arhivi*, zborniki vsakoletnih posvetovanj Arhivskega centra za strokovno-tehnična vprašanja pri Pokrajinskem arhivu Maribor, od konca leta 1985 še informativna *Obvestila Arhiva SR Slovenije*, če publikacije *Škart, arhivski občasnik*, ki ga je jeseni 1986 pripravila skupina delavcev ljubljanskega zgodovinskega arhiva, niti posebej ne omenjamo.

Arhivi, ki so začeli izhajati 1978 kot glasilo Arhivskega društva Slovenije in že naslednje leto postali tudi glasilo slovenskih arhivov, so si že v prvi številki zastavili nalogo: da »morajo združiti arhivske delavce in jih spodbuditi, da bodo arhivska vprašanja tudi teoretično obdelovali, objavljali dosežke, izmenjavali izkušnje in polemizirali ob rešitvah« (I/1978, str. 5). Zasnova revije je ostala praktično ves čas ista. Osrednji rubriki člankov in razprav (ta najpogosteje obsega prispevke z zborovanj in posvetovanj arhivskih delavcev) sledijo obvestila o pomembnejšem gradivu v domačih in tujih arhivih, rubrika iz prakse za prakso in obilica poročil: o delu arhivov in o publikacijah. Vsako, navadno dvojno številko, zaključujejo koristne nove pridobitve slovenskih arhivov, bibliografija arhivskih delavcev in osebne vesti.

V rubriki članki in razprave je tako zbrana bera arhivskih zborovanj in posvetovanj od 7. zborovanja v Slovenj Gradcu leta 1974 naprej, z izjemo zborovanja v Kočevju, ko je izšla posebna publikacija (Arhivsko gradivo v Sloveniji po osvoboditvi, Ljubljana 1978). Tako predstavlja ta rubrika vprašanja usklajevanja dela arhivov s programom zgodovinopisja, na Slovenijo in Slovence nanašajo če se arhivsko gradivo v arhivih zunaj Slovenije (I/1978), problematiko upravnih organov in njihovo arhivsko gradivo za območje Slovenije od srede 18. stoletja do danes (II/1979), strokovna vprašanja valorizacije ustvarjalcev, arhivskih evidenc, vodnika in usmeritev arhivske službe v prvi polovici 80. let (III/1980) ter arhivsko gradivo za slovensko gospodarstvo od srede 19. stoletja do danes, kar je bila osrednja tema 10. zborovanja arhivskih delavcev Slovenije v Ankaranu (IV/1981). Razmeroma tenka številka petega letnika (V/1982) je prinesla dvoje temeljnih člankov o urejanju in popisovanju arhivskega gradiva (J. Žontar) in o kriterijih valorizacije (vrednotenja) dokumentarnega gradiva (V. Žumer), poleg prispevkov o narodnoosvobodilnem tisku in o emonskem arhivarju. Osrednja rubrika naslednjega letnika (VI/1983) je bila obsežnejša. Vsebovala je referate z zborovanja v Čatežu na temo arhivsko gradivo družbenopolitičnih organizacij in društev. Obravnava te teme je bila »odraz stanja oziroma pomena, ki ga ima to področje družbenega udejstvovanja v arhivih po Sloveniji« (prav tam, str. 150). Prispevki s seminarja s seminarja o uporabi računalnika v arhivih — ta je bil ob 30-letnici arhivskega društva — tvorijo glavni del osrednje rubrike sedmega letnika (VII/1984), kjer najdemo še članek o kartografskem gradivu. Osmi letnik (VIII/1985) je prinesel referate z 12. zborovanja arhivskih delavcev v Ormožu o arhivskem gradivu družbenih dejavnosti: otroškem varstvu, socialnem skrbstvu, šolstvu in zdravstvu, pa tudi s slovensko-bavarskega arhivskega dne. Tam se je razpravljalo o organizaciji arhivov in težišču strokovnega dela na eni in drugi strani. Deveti letnik (IX/1987) je bil tematski, saj je cela številka obsegala referate in diskusijo s posvetovanja o tehnični dokumentaciji kot delu kulturne dediščine. Glavna tema jubilejnega desetega letnika (X/1987) je bila valorizacija dokumentarnega gradiva. Rubrika članki in razprave je prinesla dobro polovico od skoraj tridesetih referatov z zborovanja v Portorožu, pa še tri o izobraževanju arhivarjev v registraturah, o gradivu zdravstvenih organizacij in o arhivski zakonodaji. Enajsti letnik, ki je že izšel, pa prinaša še preostale prispevke o valorizaciji ter referate s posvetovanja ob 100-letnici Arhiva SR Slovenije.

Poleg tako predstavljene vsebine člankov in razprav naj opozorimo še na temo o *arhivski zakonodaji*, ki je bila prisotna v Arhivih bodisi kot pregled arhivske in spomeniško-varstvene zakonodaje (A. Zaletelj, III/1980) ali pa kot prikaz nove zakonodaje s tega področja (J. Žontar, IV/1981). V tem in naslednjih dveh letnikih so objavljeni tudi zakonski predpisi, ki se nanašajo na področje varstva kulturne in naravne dediščine. Podobno opozorilo zaslužijo tudi posamezne *zgodovinske študije*, največkrat pripravljene kot uvodni prispevek posameznih zborovanj. Tako najdemo v Arhivih predstavljeno območje Gornje Radgone do začetka 17. stoletja (J. Mlinarič, II/1979), rod Marije Javeršek, matere Josipa Broza-Tita (J. Kos - E. Umek, III/1980), pa prispevke o jezuitu Gabrielu Gruberju v Rusiji (I. V. Čurkina, IV/1981), strukturi delavstva na Slovenskem pred prvo svetovno vojno na podlagi moštvenih knjig (J. Fischer, IV/1981), nato o grbu SR Slovenije (J. Kos), salzburškem Posavju do konca 16. stoletja (J. Mlinarič) in nacističnih deportacijah z območja brežiškega okrožja

1941—1942 (J. Vurcer: vse v VI/1983). V zadnjih letnikih so še članki o križnikih pri Veliki Nedelji (A. Ožinger) in Ormožu v zgodovini (P. P. Klasinc: oboje v VIII/1985) ter o ribolovu na srednjeveškem piranskem območju (D. Mihelič v X/1987).

Rubriki obvestila o pomembnejšem gradivu v domačih in tujih arhivih lahko sledimo od tretjega letnika (III/1980), ko je predstavljeno gradivo za zgodovino Slovencev v Tirolskem deželnem arhivu v Innsbrucku (M. Smole), nato (IV/1981) viri za zgodovino turških vpadov od 1580 do 1589 (V. Simoniti), gradivo c. kr. finančnega ministrstva na Dunaju (E. Umek) in Arhiv Slovenskega šolskega muzeja (A. Vovko). V petem letniku (V/1982) je predstavljeno gradivo sitarske in žimarske zadruge v Stražišču pri Kranju (R. Mladenovič), gradivo o vodnih napravah na Kamniškem in Domžalskem (D. Bahun) in privatna fonda Lojzeta Udeta in Ivana Murnika (P. Ribnikar). Ta rubrika obsega še za nas zanimive prispevke o medvojnih filmskih tednikih v Bundesarchivu v Koblenzu (I. Nemanič), o kolonizaciji Slovencev v NDH v času 1941—1945 (S. Sarič) in o novoletnih govorih ljubljanskega župana Ivana Hribarja 1896—1909 (M. Drnovšek), ki jih najdemo še v naslednjem, sedmem letniku. Nato so objavljeni še (VIII/1985) prispevki o Ljubljani z okolico v luči jožefinskih deželnih merjenj (E. Umek), o karti Evrope miru iz leta 1866 (R. Savnik - E. Umek) in o filmskem gradivu v inštitutu Luce v Rimu (I. Nemanič). Deseti letnik prinaša v tej rubriki regeste pisem Mihaela Šuttaka, upravnika posesti knezov Batthyanyjev v Prekmurju (I. Voje), pregled pomena vatikanskih arhivov za zgodovino Balkana (M. Jačov) in kratek zapis o restavraciji mostu na cesti Ptuj—Krapina leta 1612 (K. Šamperl - Purg).

Preverjanju različnih rešitev strokovnih problemov v praksi je namenjena rubrika iz prakse za prakso, ki se pojavlja od četrtega letnika (IV/1981), ko je predstavljeno mikrofilmanje gradiva občine Kranj (M. Pohar), navodilo za odbiranje arhivskega gradiva osnovnih in srednjih šol (V. Žumer), pa tudi oprema arhivskih skladišč. Naslednji letnik (V/1982) je prinesel navodilo za odbiranje arhivskega gradiva družbenopolitičnih organizacij (L. Ciglar) ter članek o valorizaciji dokumentarnega gradiva v SZ (V. Žumer), haški konvenciji o varstvu kulturnih dobrin (I. Komelj) in mestu arhiva v izobraževanju (M. Grabnar). V šestem letniku (VI/1983) sta bila predstavljena fond občine Ribnica 1839—1947 in metodologija njegovega urejanja (D. Bahun), ter navodilo za odbiranje arhivskega gradiva družbenopolitičnih organizacij, tokrat na republiški ravni (M. Jeraj), v sedmem (VII/1984) pa urejanje in popisovanje arhivskega gradiva društev (B. Rozman). Osmi letnik je prinesel prispevek o zgodovinskih obletnicah in arhivih (M. Oblak-Čarni), deseti letnik (X/1987) pa ima v tej rubriki dva članka — o poizkusni avtomatski obdelavi podatkov arhivskega gradiva (M. Bizjak) in krajše spraševanje, kateremu viru je verjeti (B. Rozman).

Od petega letnika (V/1981) naprej so Arhivi prinašali tudi delovna poročila in plane arhivov, a zaradi neaktualnosti — ko so bili plani za določeno leto objavljeni, je to (skoraj) že minilo — je rubrika z letnikom VIII/1985 prenehala. Vključevala je poleg Arhiva SR Slovenije še vseh šest regionalnih arhivov in Arhiv IZDG. Tudi rubrika nove pridobitve slovenskih arhivov je nekoliko selektivna, saj sledi pridobitvam Arhiva Slovenije, mariborskega pokrajinskega in ljubljanskega zgodovinskega arhiva od leta 1976 (I/1978), pridobitvam ostalih štirih regionalnih arhivov, Arhiva IZDG in Nadškofijskega arhiva Ljubljana pa od leta 1977, čeprav nekateri predstavljajo svoje pridobitve redkeje in zato za več let skupaj. V tej vedno zanimivi in tudi za raziskovalce uporabni rubriki je v desetem letniku (X/1987) objavljen seznam novo pridobljenih fondov v letu 1986. Tudi rubrika bibliografija arhivskih delavcev ne predstavlja strogo »letno produkcijo«, temveč navadno seže še kakšno leto nazaj — in podobno kot pri poročilih ter novih pridobitvah ostajajo specialni arhivi v senci ilegale. Bibliografijo prispevkov o arhivih in arhivistiki, objavljenih v sredstvih javnega obveščanja, so začela prinašati Obvestila Arhiva SR Slovenije (II, 1986, št. 4), ki objavljajo tudi poročila o delu tega in še kakšnega arhiva ter druge informativne prispevke.

Rubrika osebne vesti je doslej trikrat prinesla prikaz kadrovskega sprememb v arhivih v letih 1945—1977 (I/1978) in 1977—1979 (II/1979) ter 1980—1985 (VIII/1985), objavlja pa še zapise ob jubilejih in nekrologe.

V prvih dveh letnikih (I/1978 in II/1979) revije Arhivi je na koncu dodanih še nekaj tujejezičnih povzetkov objavljenih člankov, s tretjim letnikom (III/1980) je glasilo slovenske arhivistike dobilo slovensko-angleške sinopsise (a brez povzetkov), od naslednjega letnika pa je najti poleg povzetkov večjega števila člankov tudi sinopsise. V zadnjih letih so povzetki v nemščini. Od letnika IX/1986 imajo Arhivi tudi trijezično kazalo (še italijansko in rusko, oziroma v desetem letniku italijansko in nemško). Naj vsaj omenimo še, da enajsti letnik Arhivov (XI/1988), ki je izšel v začetku leta 1989, prinaša tudi dragoceno bibliografsko kazalo revije za prvo desetletje njenega izhajanja, ki jo je razvrščeno po UDK sistemu pregledno pri-

pravila M. V. Erjavec, a je površnost pri tisku žal onemogočila večjo uporabnost abecednoimenskega kazala.

Revija, ki jo urejuje uredniški odbor, v katerem so zastopniki slovenskih arhivov (glavna urednica E. Umek do VIII/1985, nato V. Kološa) večkrat izhaja ob zavzetosti dveh-treh ljudi. Pri tem velja omeniti vsaj še prizadevanja obeh tehničnih urednikov (M. Kafol, B. Rozman) za njeno izhajanje. Arhivi sicer niso brez tiskarskih pomanjkljivosti, a upati je, da se bo ob oblikovno bolj mikavni naslovnici zadnjih dveh števil našla volja in čas tudi za to, saj je vsebinska raven revije solidna. Odprti za vsa aktualna vprašanja arhivov in arhivistike, objavam virov in prikazom arhivskega gradiva, si žele Arhivi tesnejšega sodelovanja zgodovinarjev — uporabnikov arhivskega gradiva kot bralcev in piscev revije.

Branko Šuštar

OBVESTILA

OBVESTILA O IZHAJANJU ZGODOVINSKEGA ČASOPISA

1. Finančni obračun izhajanja Zgodovinskega časopisa 42/1988 izgleda v primerjavi s predhodnim letnikom (prim. ZČ 42/1988, št. 1, s. 155) takole:

Dohodki	Letnik 1988 din	Letnik 1987 din
Dotacija Raziskovalne skupnosti Slovenije	88,306.406	38,978.000
Dotacija Kulturne skupnosti Slovenije	16,888.000	6,000.000
Dotacija Področne izobraževalne skupnosti za družboslovje	2,644.926	1,679.800
Dotacije drugih sofinancerjev	16,590.000	2,180.000
Naročnina	7,824.000	2,706.000
Prodaja tekočih števil ter starejših letnikov ZČ	1,980.000	845.000
Prodaja knjig Zbirke ZČ	1,640.000	1,478.000
Obresti	5,100.000	0
Skupaj	140,973.332	53,866.800

Izdatki	Letnik 1988 din	Letnik 1987 din
Tiskarski stroški rednih števil	77,462.990	20,258.050
Tiskarski stroški ponatisov	5,208.700	10,523.565
Tiskarski stroški Zbirke ZČ	5,830.000	3,481.925
Avtorski honorarji	40,814.715	16,322.645
Uredniški honorarji	4,245.000	1,847.000
Stroški uredništva in uprave	8,245.000	3,604.300
Skupaj	141,585.725	56,037.485
Razlika	-612.393	-2,170.685

K lanskemu obračunu je treba povedati, da je sedaj primanjkljaj že v celoti pokrit z nekaterimi naknadnimi subvencijami in z dotokom naročnine in prodaje. V strukturi dohodkov letnika 1988 sta se precej zmanjšala deleža Raziskovalne skupnosti in Izobraževalne skupnosti, povečale so se subvencije drugih (predvsem Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete in nekaj tudi Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU), nova pa je postavka obresti. Povečanje tiskarskih stroškov je v odstotkih še večja od izkazanega, saj je pri primerjavi treba upoštevati, da je bil letnik 1988 opazno tanjši od predhodnega. Pri izplačilu honorarjev smo lovili vsaj spodnjo mejo s sporazumom med založbami in avtorji predpisanih zneskov.

2. Zahvaljujemo se tistim članom-naročnikom, ki so po našem pozivu v prejšnjem zvezku ZČ že poravnali naročnino. V začetku junija bomo (smo) razposlali položnice vsem zamudnikom in jim do konca meseca omogočili plačilo še nerevalorizirane naročnine (32.000 din, upokojenci 24.000, študentje 16.000). Od 1. 7. 1989 bodo za ZČ 1989 veljale naslednje cene: člani zgodovinskih in muzejskih društev 52.000 din, člani upokojenci 39.000 din, študentje 26.000 din in domače ustanove 80.000 din letno.

3. Za poletno številko ZČ so v tiskarni že postavljene razprave Andreja Pleterskega, Igorja Grdine, Ignacija Vojeta, Predraga Beliča in Marjana Britovška, tako da upamo, da bo izšla do predvidenega roka 30. julija.

Janez Stergar